Paraula d'Oc

nº 8 • València • Març 2005 • www.oc-valencia.org

Ausiàs March
lo trobador

Les col.laboracions de

Joan Chabàs

en la revista *OC*

PARAULA D'OC

Fulls de recerca científica i intuïció creativa

ESCRITS EN LES MODALITATS LINGÜÍSTIQUES DEL DIASISTEMA OCCITANO-ROMÀ

Març 2005. Darrer número de la primera època

Oc-Valéncia
Centre Internacional de Recerca
i Documentació Científica d'Oc
Associació d'Occitanòfils Valencians

SUMARI

Consell Assessor 4

Editorial 5

Ausiàs March lo trobador 7
Lluís FORNÉS

Retrobem la memòria 21
Joan CHABÀS en la revista *OC*

El Conflicte Lingüistic Valencià 35
La quadratura del cercle
Dictamen de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Resposta de la RACV al Dictamen de l'AVL

Ressenyes 54
El Pensament Panoccitanista 1904-2004

CONSELL ASSESSOR

COLOMINA, Jordi. Universitat d'Alacant; Acadèmia Valenciana de la Llengua.

MIRA, Eduard. Universitat d'Alacant.

NAGORE LAÍN, Francho.
Universidad de Zaragoza.
Instituto de Estudios Altoaragoneses.
Presiden del Consello d'a Fabla Aragonesa.

SARAGOSSÀ, Abelard. Universitat de València.

ZARAGOZÀ PÉREZ, Marina. Universitat de València.

EDITORIAL

La nostra secció "Retrobem la memòria" del número present oferix als lectors una joia literària recuperada de la revista *Oc*. Joan Chabàs hi va col.laborar breument parlant sobre el tema que més li interessava: la literatura espanyola. El seu treball es titula *Panorama de les lletres espanyoles*. Entenem que té importància traure a la llum estes pàgines perque sembla que no són conegudes, que no es té constància d'eixa breu col.laboració de l'autor en la revista més important de l'occitanisme d'aquells anys.

Chabàs va fer només tres lliuraments. El primer article es va publicar en el número 114, d'abril de 1929. No l'acompanya cap imatge. En el número 124, de desembre de 1929, es torna a publicar aquell primer amb un segon lliurament, el número 2. L'acompanya una caricatura de don Miguel de Unamuno feta per Bagaria (1917).Una nota a peu de pàgina aclarix que: "La primera part d'aquest *Panorama* aparegué en el núm. 114, 21 d'abril *d'Oc* que no arribà als nostres subscriptors ultrapirinencs. En prosseguir el senyor Joan Chabàs les seves cròniques de literatura espanyola damunt les nostres pàgines, el reproduïm perquè tots els nostres lectors en llegir els estudis individuals que seguiran tingui (sic) complets aquests antecedents". Una curiositat que hem cregut interessant de traure a la llum de nou.

El número 3 acaba donant a entendre que continuarà en un treball proper, com es pot comprovar, pero no hi ha continuïtat. L'acompanyen tres il.lustracions: Rafael Alberti, un gravat d'E. Marín; E. Giménez Caballero, gravat del mateix autor; i una fotografia que reproduïx un bust de Federico Garcia Lorca.

No sabem els motius pels quals Joan Chabàs va acabar de forma tan brusca quan havia anunciat la continuació. Deixem la donada a l'abast dels historiadors, especialment als que amb tant d'interés seguixen la seua obra en la ciutat de Dénia.

Una altra donada d'interés que presenta la publicació dels tres articles de Chabàs és la llengua. L'estàndard en qué es troba escrita la prosa del nostre autor sembla més la forma d'escriure de Josep Carbonell que l'estàndard que habitualment usaven els escriptors contemporanis valencians de Chabàs. Podríem afirmar que els articles estaven escrits en castellà i va ser Carbonell qui els va traduir al català. Potser, els fragments apareguts a *Oc* están publicats en algun altre lloc (probablement en castellà). Afirmació que es basa només en una simple apreciació. I que deixem també oberta als filòlegs interessats en la matèria.

AUSIÀS MARCH LO TROBADOR

Lluís FORNÉS

ABSTRACT

*There is a general opinion that Ausiàs March is a poet who breaks de troubadouresc tradition and explores new ways of writing. In this article, the author says that Ausiàs March is a troubadour and his language as well as his tradicional form of doing poems are the same of the other troubadours. He does not cut with tradition. The song we can see here is a troubadouresc song, in forms and contents; the language of March is Oc language, as we can see in the vers number 12: "**hoc** la color", yes the colour. The article rewiews old ideas about the most important valencian poet.*

La cultura catalana, tants anys encabotada a demostrar la seua independència de la llengua i la cultura occitanes, necessitava un personatge que trencara amb la tradició trobadoresca i, com no n'hi havia cap, se l'inventà. El paper de trencador li tocà al nostre Ausiàs March. Pero, la cosa ben certa és que ni Ausiàs trencà amb res (el mateix nom que du, Ausiàs, és el d'un sant provençal) ni canvià radicalment de llengua (usa naturalment l'afirmació *hoc*, pròpia de la llengua d'Oc) ni res de res de totes aquelles històries que s'inventà la cultura catalana necessitada d'afirmar-se matant la mare.

Entre Guilhèm IX i Ausiàs March hi ha una continuïtat absoluta d'estil, de formes... i de llengua. Hi ha moltíssimes més diferències entre els parlars de Sud-Amèrica i els de Castella, Andalusia, etc, o entre l'anglés de la Gran Bretanya i el de Nord-Amèrica que entre Ausiàs March i

els trobadors clàssics. El sistema lingüístic és exactament el mateix. I voler afirmar una altra cosa són ganes de manipular la història literària en benefici d'alguna idea que no té res a vore amb qüestions lingüístiques ni literàries. En tot cas, acceptat que el sistema lingüístic és el mateix, es podria afegir (fugint dels radicalismes estesos actualment en les classes de literatura catalana) que la koiné trobadoresca, encara que sent la mateixa, en March pren formes valencianes, es valencianitza en certs aspectes que en res trenquen la unitat lingüística del sistema, ni, en molts casos, les formes i continguts típicament trobadorescs.

El sacralitzat i contínuament citat vers XXIII on l'autor comença dient: "lexant a part l'estil dels trobadors..." s'ha magnificat i en un intent hiperbòlic i més encara, rocambolesc, de desmostrar que entre els trobadors i Ausiàs March hi ha un abisme. I no és cert. March "modernitza" l'expressió; valencianitza la llengua, canta l'amor carnal, pero també l'amor ideal dels trobadors; rep influències italianes, etc. I, paradoxalment, el poeta obscur (de trobar clus) diu "lexar a par l'estil dels trobadors" en una composició que, atenent els gèneres trobadorescos, és ni més ni menys que una "cançó" amb "escalf" i "traspassant la veritat" que diu voler evitar. Fet i fet, una contradicció més de l'esperit ausiasmarchià. Passarem a la seua anàlisi seguidament.

XXIII

I)

1.-Lexant a part l'estil dels trobadors
2.-qui, per escalf, trespassen veritat,
3.- e sostrahent mon voler affectat
4.- perqué no.m torb, diré.l que trob en vós.
5.- Tot mon parlar als qui no us hauran vista

6.- res no valrrà, car fe no y donaran,
7.- e los vehents que dins vós no veuran,
8.- en creur. a mi, llur arma serà trista.

II)

9.- L'ull del hom pech no ha tan fosqua vista
10.- que vostre cos no jutge per gentil;
11.- no'l coneix tal com lo qui és suptil:
12.- hoc la color, mas no sab de la lista.
13.- Quant és del cors, menys de participar
14.- ab l'esperit, coneix bé lo grosser:
15.- vostra color y el tall pot bé saber,
16.- mas ga del gest no porà bé parlar.

III)

17.- Tots som grossers en poder explicar
18.- ço que mereix un bell cors e honest;
19.- jóvens, gentils, bons sabents, l'an request,
20.- e, famejants, los cové endurar.
21.- Lo vostre seny fa ço c'altre no basta,
22.- que sab regir la molta subtilea;
23.- en fer tot bé s'adorm vostra perea;
24.- verge no sou perque Déu ne volch casta.

IV)

25.- Sol per a vós basta la bona pasta
26.- que Déu retench per fer singulars dones:
27.- ffetes n'a .ssats molt sàvies i bones,
28.- mas compliment dona Teresa.l tasta;
29.- havent en si tan gran coneximent
30.- que res no.l fall que tota no.s conega:

31.- al hom devot sa bellesa encega;
32.- past d'entenents és son enteniment.

V)

33.- Venecians no han lo regiment
34.- tan pasciffich com vostre seny regeix
35.- suptilitats, que-l entendre.us nodreix,
36.- e del cors bell sens colpa.l moviment.
37.- Tan gran delit tot hom entenent ha
38.- e occupat se troba.n vós entendre,
39.- que lo desig dels cors no.s pot estendre
40.- a leig voler, ans com a mort està.

VI)

41.- Lir entre cards, lo meu poder no fa
42.- tant que pogués fer corona .nvisible;
43.- meriu-la vós, car la qui és visible
44.- no.s deu posar lla on miracl.està.

Característiques de la poesia trobadoresca en Ausiàs March

LA LLENGUA:

Malgrat que es diu i es repetix en infinites ocasions que abandonà la llengua provençal en benefici del català, no és cert. March no diu en cap de lloc que abandone la llengua comuna a tots els, com ell, trobadors. Com es pot comprovar, la llengua d'Ausiàs és encara la llengua d'Oc. L'autor usa eixa afirmació en el vers núm. 12, i moltes vegades més en diverses "cançons", per dir-ho a la manera trobadoresca.

Podríem també, afirmar que en March trobem moltes paraules de la llengua mare, com ara: *pec, assats, arma, haver per tenir*; les formes en femení de *fina amor, la color*, etc. Pero, no és només això. En tot cas, es pot afirmar que moltes d'eixes formes que, en un estudi sincrònic, ens donarien que hui són usades en tot o part d'Occitània, el valencià i el català les han abandonades en benefici de les castellanes: *sí, bastant,* etc. Pero, quan la llengua funciona pels "camins normals" els trencaments i els abandonaments de la tradició són molt difícils d'explicar. Si March usa una llengua diferent de la dels trobadors, ¿com es diu en aquella llengua: "Leixant a part l'estil dels trobadors..."? I com es diu: "Hoc la color mas no sab de la lista? Exactament igual. És més, veja's la paradoxa: Actualment, entenen millor els versos ausiasmarchians els parlants occitans que els valencians. Allà encara usen "hoc":"òc", i "leixant": "laixant", que els conciutadans de March hem canviat per "sí", "deixant"... ¿Com es pot explicar que els parlants d'una llengua que ell va rebutjar per una de més pròpia l'entenguen millor, encara hui? ¿Qué vol dir que March usa una llengua diferent de la dels trobadors? ¿Diferent de la de son pare i el seu oncle? ¿Una de diferent completament? ¿Qui és capaç d'afirmar-ho des d'un punt de vista rigorós i estricte, sense vergonya? En tot cas, sí que es pot afirmar que, actualment, *leixant*, *hoc*, etc., són paraules molt més provençals, o occitanes, que valencianes o catalanes. ¿On hi ha l'estudi lingüístic rigorós que puga afirmar que científicament la llengua dels trobadors i la d'Ausiàs March són dos llengües diferents? És a dir, que pertanyen a dos sistemes lingüístics diferents?

Jaume March, Pere March i Ausiàs March escriviren usant el sistema lingüístic trobadoresc, la llengua d'Oc, més o menys valencianitzada i amb més o menys influències italianes, castellanes, etc., peró la mateixa.

Quines diferències lingüístiques fonamentals hi ha entre els versos de son pare, Pere March, i els d'ell, per poder afirmar que Pere March (encara trobador) escriu amb provençalismes i Ausiàs March (ja no trobador) ha trencat amb la tradició trobadoresca i abandona la llengua d'Oc per a escriure en català pur (amb algun provençalisme, dit molt molt tímidament). O, com diu algun manual, "abandona el provençal **en benefici del català"** i subratllem molt allò de "en benefici". I ho subratllem molt.

Vegem la primera estrofa dels magnífics versos de Pere March i compare el lector. Dir que el canvi de llengua, del pare al fill, és radical, com es diu, és una afirmació... inqualificable.

Al punt que hom naix comença de morir
e morint creix e creixent mor tot dia,
que un pauc moment no cessa de far via,
ne per menjar ne jaser ne dormir,
tro per edat mor e descreix a massa,
tant que així vai al terme ordenat,
ab dol, ab gauig, ab mal, ab sanitat,
mas pus avant del terme null hom passa.
(...)

Pere March

Hem fet la prova amb persones d'una cultura mitjana. En ser preguntades de qui eren els versos anteriors, totes, han afirmat que d'Ausiàs March. Potser perqué és més conegut que son pare, peró si són dos llengües diferents la de son pare "occitanitzant" i la d'Ausiàs "català pur", com les pot confondre un lector normal?

LES FORMES:

Vers decasíl.lab

No cal dir, perque és ben sabut, que March, com son pare, el seu oncle i la major part dels trobadors clàssics, usa el verb decasíl.lab amb cesura masculina a la quarta, que forma dos hemistiquis de quatre i sis síl.labes.

El nostre autor usa també el senhal trobadoresc que, teòricament, servix per a la discreció. El senhal, en els trobadors, amaga el nom de la dama, pero March l'usa per pura i simple tradició. Ell fa com fan tots els trobadors: posar un senhal que simbolitza la dama, pero que, en el cas del poema XXIII no amaga el nom. Al vers 28 parla de Teresa, que Carròs de Vilarragut, en el pròleg que posà al manuscrit *E*, copiat l'any 1546, l'identificà per primera vegada amb la dama valenciana Teresa Bou. La cosa ben certa, per tant, és que el senhal no servix per amagar el nom de la dama a qui canta. No és més que una pura forma trobadoresca tradicional. Ell l'usa com ho fan tots els altres trobadors, encara que en el cas de March no tinga més funció que la de seguir la tradició, pero no la fonamental d'amagar el nom de l'amada.

ELS CONTINGUTS:

Lo joi

Lo joi és aquell estat en qué el trobador sent en grau màxim la més gran satisfacció amorosa sols en contemplar la dama o en pensar el seu amor netament pur i espiritual envers ella. En March es troba als versos 37-40

Tan gran delit tot hom entenent ha
e occupat se troba.n vós entendre,
que lo desig dels cors no.s pot estendre
a leig voler, ans com a mort està.

Renuncia a la carnalitat i propugna l'amor espiritual.

Als mateixos versos 37-40 renuncia, com els trobadors, a l'amor carnal: "que lo desig del cos no es pot estendre a leig voler"

En altres "cançons" d'Ausiàs trobarem que canta un amor diferent on "la carn vol carn", pero, precisament en esta, on afirma "leixar a part" aquell estil, diu exactament, expressa exactament, les mateixes idees que els trobadors clàssics, l'estil dels quals manifesta voler deixar de banda; sense aconseguir-ho.

Idealització de l'amada.

Als versos 25-28, seguint l'estil trobadoresc (al qual diu en els versos inicials que renuncia) mostra la seua dama idealitzada: De dones, Déu:

"n'a.ssats molt sàvies e bones,
mas compliment dona Teresa.l tasta".
I en els 21-22 trobem:
"Lo vostre seny fa ço c'altre no basta,
que sab regir la molta subtilea"

Na Teresa, Llir entre cards, tasta, és a dir, arriba a, la Perfecció, (diem-ho en majúscula) i té un seny especialíssim que sap regir com ningú "la subtilea" més gran que existir puga. Hiperbòlica perfecció idealitzant de la dama, **al més pur estil trobadoresc.**

Tractament respectuós.

Com els trobadors, el tractament a la dama el fa amb el clàssic *Vós*.

L'ESTIL: TROBAR CLUS

March és un trobador qualificat de "oscuro" pels seus col.legues castellans dels segles XVI i XVII que el pogueren llegir a partir de les traduccions de Baltasar de Romaní, Jorge de Montemayor, Francisco Sánchez de Brozas, el Brocense, Francisco de Quevedo, etc., i és evident que l'expressió no significa, ni més ni menys, que el seu "estil" és el dels trobadors que escriviren la seua obra en "estil de trobar clus". El poeta Carles Riba parla també de la seua "ombrívola i esquerpa expressió".

La influència de la civilització trobadoresca sobre Ausiàs March es va fer un poc més estreta quan la investigadora Anne-Claude Lamur va trobar en un manuscrit de la Biblioteca Nacional de França un poema d'autor anònim que, segons la mateixa autora observa, té, clarament, una relació amb Ausiàs. Es tracta del poema LXXXI.

Axí com cell qui.s veu prop de la mort,
corrent mal temps, perillant en la mar,
e veu lo loch on se pot restaurar
e no.y ateny per sa malvada sort,
ne pren a me, qui vaig affanys passant,
e veig a vós bastant mos mals delir.
Desesperat de mos desigs complir,
iré pel món vostr.ergull recitant.

En March, es tracta d'una sola estrofa de 8 versos decasíl.labs amb cesura a la quarta que rimen A B B A C D D C. En el cas de la cançó anònima que va trobar Lamur, es tracta d'una composició de 4 cobles unissonants de 8 versos, la primera de les quals rima: A B B A CC DD.

Quant al tema, en ambdós casos, la dama representa "el port" on el trobador podria trobar la salvació. Peró, en ser més llarg el d'autor anònim té una argumentació més extensa: A causa d'ella, el poeta es veu mort i buscant la dama per ací i per allà, abans de cloure els ulls. I si anara a visitar-lo i li parlara, ell li respondria... Va al cel i suplica a Déu que la porte a ella perquè sense l'ànima de la seua amada la cort celestial no es troba completa.

Des del punt de vista formal, el poema d'Ausiàs és molt més complet, millor estructurat i amb una perfecta cesura masculina a la cuarta. I, des del punt de vista del contingut, resol el tema amb huit versos d'una forma rotunda.

El ritme en el poema anònim, en canvi, falla en diverses ocasions. Exemples: Ja en el vers 6 es perd la cesura masculina a la quarta que intenta mantenir. "Tant que m'arma..."; en el 18: "C'om me puxa...", etc.

Sembla ser que March, en les possessions que la corona d'Aragó tenia al sud d'Itàlia, va conéixer aquell poema anònim i el va copiar, però, el fet va servir per a millorar-lo molt. La perfecció en l'expressió ausiasmarchina és evident. És clar que no estem davant d'una obra anònima genial, ans al contrari, la de March, més breu i més rotunda, la supera qualitativament en molt.

ANÒNIM (S. XIII-XIV)

Axí com cell qu'e-ll mar es perilats
Quan la naus veig al pelatje preyon
Sab que morts es si la nau si afon,
Axí suy eu de me desesperats
Car perillats vaig d'amar sobre l'onda,
Tant que m'arma e mos cors se afonda,

Tal pahor ay qu'en breu dia morir:
Tant suy preyon qu'en loch no pux gandir.

Bella Dompna, pe-ls vostres fayts honrats
Suy en perill de mort qui-m art e-m fon
Car si eu fos tan grans com tot lo mon
En pauch de temps m'agratz enderrocatz;
Donchs que faray si merce no me bunda
De vos, Dompna, si qu'e-ll mal non confonda,
Car nafrats suy axí com per morir,
E si no vos, altra no-m pot garir.

Ja no creuray quant seray trespassats
C'om me puxa claure los hulls de-l fron,
Ans gardaray say e lay e amon
Ja si veurai vostras plasents beutats,
E si ladonchs mi venets a la sponda
E si-m cridatz, crey ma boca-us responda,
E si-m tocats, de mort cuyt revenir
Tots e corrent si c'om fa del dormir.

Ja no creuray com seray lay anats
En paradis laxat auray lo mon
Mon esperit ne sia jausion:
Si donchs no-us vey entre-ls sants coronats,
Eu venray Deu ab cara jausionda
Suppleja lay que-us tremet'a sa fonda,
E que-us fassa l'arma del cors partir
Car senes vos sa corts no-s pot complir.

Potser, el major interés del poema, des del punt de vista lingüístic, siga la barreja gràfica que usa. Es tracta d'un model de llengua d'Oc que no és pur, ni de bon tros. S'hi barregen formes occitanes amb valenciano-catalanes. Algú podria dir, doncs, que es tracta d'un poema en català amb provençalismes, mentre que el de March ja és un valencià-català pur. Es podria dir, però no és ben cert. És més fàcil entendre que es tracta de formes diferents, de models diversos, d'un mateix sistema lingüístic: la llengua dels trobadors; usada a la manera valenciana o provençal o llemosina o catalana, peró la mateixa, encara hui.

BIBLIOGRAFIA

AHUIR , 1997am :: Ausiàs March / Artur AHUIR.– Valéncia : Ed. L'Oronella , 1997.

BAULENAS , 1997pa :: Poemes d'Ausiàs March / Lluís-Anton BAULENAS.– Versió moderna, selecció i notes – Alzira : Ed. Bromera , 1997.

BOHIGAS , 1952pa :: Ausiàs March, poesies / Pere BOHIGAS.– Barcelona : Editorial Barcino , 1952.

CONEJERO , 1986am :: et alii. Ausiàs March, selecció de poemes, selected poems / Manuel Angel CONEJERO.– Valéncia : Ed. Instituto Shakespeare, Fundación , 1986.

FUSTER , 1979am :: Ausiàs March, antologia poètica / Joan FUSTER.– Valéncia : Eliseu Climent, editor , 1979.

FUSTER , 1959am :: Ausiàs March, el ben enamorat / Joan FUSTER.– Valéncia /'Revista Valenciana de Filologia' ; Vol. VI-núm 1 , 1959-1962.

GIMFERRER , 1978am :: Ausiàs March, obra poètica / Joaquim GIMFERRER & Pere MOLAS.– Madrid : Ediciones Alfaguara, S.A. , 1978.

GÓMEZ BAYARRI , 1555pa :: Poemes d'Ausiàs March, els - edició de Valladolid, 1555 / José Vicente GÓMEZ BAYARRI, & Voro LÓPEZ I VERDEJO.– Valéncia : Ed. Real Acadèmia de Cultura Valenciana , 2002.

LAMUR , 1987ac :: Axí com cell qu'e-ll mar es perilat - Une pièce inedite contenu dans le chansonnier des troubadours M / Anne Claude LAMUR.– Paris : Ed. I.E.O / 'Estudis Occitans, revista d'escambis e de recèrca sus la cultura d'Oc' ; núm. 2 , 1987 - Paris, Bibl. Nat.. Fr. 12474.

MATOSES , 1997am :: Ausiàs March, el poeta i el seu temps / Rafael MATOSES & Salvador VENDRELL.– Alzira : Ed. Bromera , 1997.

RIQUER , 1964hl :: Història de la literatura catalana / Martí de RIQUER & COMAS.– Vol. I – Barcelona : Ed. Ariel , 1964.

VIDAL ALCOVER , 1987pj :: Pere i Jaume March, cobles i noves rimades / Jaume VIDAL ALCOVER.– Edició i estudi introductori - Valéncia : Ed. Tres i Quatre , L'estel , 1987.

RETROBEM LA MEMÒRIA

JOAN CHABÀS EN LA REVISTA OC.

Núm. 124. 15 de desembre 1929, p. 7

PANORAMA DE LES LLETRES ESPANYOLES

1

"La plaça d'Orient és una roda gran de neuler. Els diumenges la roda tomba de pressa, amb una vibració de coloraines davant la pedra gris i solemne del palau reial i un fons blau pur i llunyà de vidre, sobre l'horitzó negre de les alzines del Pardo. Centre de Madrid. Una bandera espanyola, moguda per un vent montanyés i joiós, es destinta en reflexos múltiples de taronja i llimó -gelats populars- en una font d'aigua fosca. Alegria barroca. Reina castissa. Pels ulls saltadors de la imaginació popular. Isabel segona creua la gresca, disfrassada de <<maja>>, del braç d'un <<chispero>> o d'un hússar de la princesa. Vet ací el castís. Vet ací el costumisme. Res no hi fa que Mesoneros Romanos, retorn (sic) de París, s'estranyi davant la mandra de Madrid: sense voler-ho, restarà bocabadat davant el costumisme. Escenari idèntic a la cort i en un <<Fandango>> de gresol. Madrid és un carrocel divertit de verbena. Tot Espanya, en un moment precís, sembla també un carrocel que tomba amb estrèpit inútil i xaranguesc. De sobte, el carrocel flameja. Vet ací, plenament, el segle XIX. Se segueixen esdeveniments que no semblen pas obeir a cap llei. La nació grinyola amb sobressalts de tren vell, per una via morta que no mena enlloc. I, malgrat tot, hi ha un ardor crepitant en l'aire. Aquest ardor era un alè democràtic calent i espessíssim. Si el segle XVIII significà a

Espanya -política, literatura- un cert sentit, pobre, però de gerarquia, el segle XIX fou, per contra, el segle dels valors confusos, del desordre, de la plebs. La Cort suposa quasi sempre un públic badoc; la cort espanyola del XIX tingué, però, més; tingué un públic, un poble idòlatra, fanàtic d'admiració i d'amor pel Rei i la Reina. I aquest públic reialista lluità pel Rei, no per a si mateix. Important per al poble hauria estat defensar una política; es baté, en canvi, per una clerecia i per una monarquia absoluta. Una clerecia sòrdida, de llogaret, sense res del clergat humanístic medieval o de la cultura monàstica de la divuitena centúria, pròpia només per a lliurar Marañones i Trapenses. I produïa la resurrecció de la Inquisició. Tot això: inquisició, clergat, monarquia absoluta, poble entontit i greixós de fidelitat, heroic, de vegades, d'un inconscient heroïsme quasi èpic, feia olor de terra espanyola, ardent de sol fecund, aspra de monts amb pins i bandids, o terra de prades de blat i valls d'hortes. Terra tancada. Hi havia, però, un portaló obert als Pirineus. Per aquest portaló cavat en serres catalanes per gent de díscola noblesa liberal, entrà a la península un aire fresc al d'Anglaterra i de França, més tard un vendaval, sa i obert, d'esperit revolucionari i de romanticisme (cal comptar, també, les contribucions italianes i germàniques). Fou llavors que, un Jovellanos, pogué pensar amb l'esperit de Condillac, i Reinoso dir amb Voltaire i els epicúrics anglesos : <<el bé no és pas altra cosa que el plaer, tal com el mal no és res més que el dolor>>.

El romanticisme espanyol, però, fou, en el fons, realista. Tot el segle XIX, xop de suor de poble, fou naturalista i realista. Ni els poetes se salvaren absolutament. Quan volgueren ésser romàntics purs esdevingueren d'una banalitat declamatòria incontenible: Martínez de la Rosa, Espronceda, Zorrilla, àdhuc el Duc de Rivas. El realisme fou una reacció contra aquesta declamatòria banalitat; no renovà, però, cap ciència. No

n'hi havia. Només aportà a les lletres espanyoles el costumisme. No és el cas d'assenyalar excepcions: fóra bo, però, d'esmentar-les aïlladament, en un manual de les lletres del XIX. I el nostre propòsit actual no és altre que delinear el panorama de les contemporànies. Aquesta estampa no té altre objecte que servir de contrast.

Aquestes figures excepcionals, serveixen només per a assenyalar el traspàs del segle XIX al nostre. Viuen i realitzen llur producció quan Espanya, anihilada d'angoixa, aclaparada de malaventura, es troba combatuda per una lluita de passions contràries, agobiada per un caliu ardent i sobtat, -carlisme, lliberalisme,- i per l'esfondrament de les restes del seu imperi colonial d'Amèrica. A pobles com l'espanyol que fàcilment es lliuren a llargues èpoques d'ensomni lent i descurós, només dolors d'aquesta intensitat assoleixen de moure'ls, obrint-los ferides per on contemplen, diríeu que guiats vers si mateixos per un escalpel lluminós, les més pregones entranyes ferides. Aquesta contemplació quasi quirúrgica fou el treball principal de Costa, de Ganivet i, abans d'ells, amb ironia acerba de suïcida, -el segle XIX fou pròdig en suïcides- de Larra. L'obra d'aquests tres escriptors,maldament diferenciada com naturalment havia d'ésser-ho en tres temperament forts i excel.lentment dotats, distints i de generacions diverses, tenia, però, una característica comuna: la preocupació d'una anàlisi del caràcter d'Espanya com a condició primordial de l'estudi de les possibilitats del seu esdevenidor. Cap tasca tan cruel i, alhora, tan generosa. No s'estalvià l'acusació violenta de cap mal ni s'embridà cap entusiasme patriòtic. Al marge d'aquesta literatura acusadora i anhelant, es produí una novel.la inspirada en les lluites d'Espanya, en el seu estat social i en una amor directa i regional de la terra. Per primera vegada sembla que els novel.listes espanyols s'adonen que més enllà d'un Estat únic, la unitat rigorosa del qual ha estat la causa essencial dels mals soferts, hi ha una

península vària, pròdiga en diferències regionals. Per primera vegada, també, hom cerca en la història peninsular no una falsa apologia de virtuts i imperis nacionals més o menys verídics i obacs de conseqüències avantatjoses, sinó dades concretes per a la investigació de les pròpies, més legítimes i insobornables, lleis vitals. Fou llavors que, amb escassa diferència d'anys, sorgiren Galdós, narrador dels episodis polítics i bèl.lics del segle XIX, Valera, Blasco Ibáñez, la Pardo Bazán i, com a valor més alt, Marcelí Menendez i Pelayo, el qual, malgrat dels seus prejudicis catòlics que perjudicaren la llibertat del seu judici crític, amb treball lent i d'un sentit històric meravellós, construeix totes les línies més essencials de la història literària peninsular i deixa alguns punts perfectament analitzats. De tant alt valor cultural, només un altre nom mereix ésser citat al costat del savi erudit: el nom de Giner de los Rios, educador de tota la joventut de llavors i mestre llunyà de la d'avui. El seu esperit segueix vivent entre els homes de la <<*Junta d'Ampliació d'Estudis*>>, la veritable Universitat europea d'Espanya.

En les postrimeries del segle XIX la poesia no tingué igual fortuna. Ja diguérem quina fou la qualitat lírica dels romàntics. Només se salvaren els poetes perifèrics. Dels quals, un, Maragall, pertany en realitat a les lletres catalanes. Els altres dos, foren la gallega Rosalia de Castro, i l'andalús Becquer. Aquest, i les tendències contemporànies de la poesia francesa i anglesa, influiren els nostres poetes del 98. Vet ací, en fi, la gran data, a la qual arribem fatalment, una mica tard perquè convenia explicar abans, maldament fos somerament, el que havia estat el segle XIX. La generació del 98 -la joventut que l'any del desastre colonial tenia de 20 a 30 anys- heretà d'aquells predecessors que havem citat, el desig de penetrar en la consciència espanyola. Era un desig agullonat tràgicament per la revolució política interna i pel desastre colonial. El to de veu més fort i robust surt de la ploma de Miquel d'Unamuno, del qual, com de Benavente, es pot

dir que és anterior a la data consagrada. Basc, aspre i, alhora, ple d'emoció. Unamuno emprén, amb gran energia i un bagatge molt replé de cultura , un viatge d'exploració de les deficiències d'Espanya: instrucció pública, sensibilitat, política. Ell aporta també les primeres inquietuds renovadores de les tendències estètiques: esguarda vibrant i vigilant els horitzons francesos, anglesos, alemanys. Filosofia, art, literatura. Tot l'interessa i el commou. Darrera seu venen Pius Baroja, Azorin, Valle-Inclán. I més tard, J. Ortega y Gasset, R. Pérez de Ayala, Miró. Hi ha, també, una ràpida floració de poetes, davant els quals ja no cal sinó esmentar Juan Ramón Jiménez, Antonio Machado, Manuel Machado. I encara una floració de cultura: <<*Institució lliure d'ensenyança*>> -Giner de los Rios- i conseqüentment, Menéndez Pidal i Américo Castro, per citar només els noms cabdals d'aquesta condició.

D'aquesta generació, però, cal parlar-ne a part.

2

Corpus Barga, un cronista excel.lent que durant molts d'anys fou corresponsal a París del diari madrileny *El Sol*, l'anomenà generació VABUM, d'acord amb un joc d'inicials que recorda la formació dels apel.latius estranys amb què es bategen algunes empreses industrials. La generació VABUM la representarien Valle Inclán, Azorín, Baroja, Unamuno i Maeztu. Heu-vos ací, efectivament, els grans accionistes d'aquesta gran companyia del 98. Podem dir que a tots ells Espanya els dolgué, i així expressarem llur preocupació patriòtica amb la frase amb què Unamuno declarà tot el seu amor profund, angoixat, pel present i l'esdevenidor de la seva nació.

Aquest dolor íntim del mateix poble, els escriptors del 98 l'han traspassat i contagiat a llurs epígons immediats de la genració composta per

Ortega i Gasset, Pérez de Ayala, Gabriel Miró, Juan Ramon Jiménez i d'altres que ja citarem.

Josep Ortega i Gasset, que més tar, valoritzant essencialment l'ànsia de viure, oberts els ulls al paisatge moral del món, voldrà ésser arquer de l'esdevenidor i timoner de naus jovenívoles, es preguntarà en un dels seus primers assaigs: <<Qui no s'ha sorprès, alguna vegada, en prendre el pols a la vida, de no trobar-lo?>> I aquest pols, que de sobte ens descohorta (sic) amb l'absència de les seves sístoles i diàstoles esperades amb anhel, no és pas altre que el que trobà a faltar a Espanya un polític de la Restauració. I Ortega i Gasset, dolent d'aquesta assitòlia, escriurà, viu el record d'unes paraules de Fígaro (<<*Res més no ens resta que la pols dels nostres avantpassats*>>) que <<un escriptor conscient dels seus destins no pot llegir aquests mots sense llàgrimes als ulls i el cor ardent d'iracúndia>>.

Aquestes paraules ens diuen sota quin signe d'amargura, d'infelicitat social, naixeren les lletres espanyoles devers l'any 1900. Intentem, però, d'analitzar altres aspectes, diferencials ja, per damunt aquesta analogia de tristesa, que va de Ganivet a Unamuno, d'Unamuno a l'Ortega i Gasset dels primers temps i arriba, tal un eco de veu enfarinada, a aquesta fonambúlica estrofa d'Antonio Espina, un dels noms que figuren amb honor en la llista de l'anomenada literatura nova:

Ciprés teatino femenil y pardo
de una pàgina extranjera
otra vez regreso a España
Oh! (sic)
España empresa de loco
Negro fluir
de agua clara! (sic)

La nota nova més característica que aquesta generació noucentista aportà a les lletres espanyoles, és, segurament, el seu sentit líric de la Naturalesa, de tota la vida. Aquest sentit líric condicionarà, d'antuvi, la seva tècnica literària. La prosa dels escriptors espanyols del 900 es tornà més àgil, més dúctil, i, alhora, més preciosa, virtuts totes aquestes que el bon escriptor conquista si someté (sic. Sotmet (?)) oportunament el seu estil a una disciplina poètica. Ultra Unamuno i Valle Inclán, també poetes i Azorín que tant en els estudis dels clàssics hispànics com en la influència dels francesos trobà per la seva prosa un ritme de gràcia insòlita en el castellà de dos segles ha, els prosistes del 98 tingueren certa incapacitat aspra per a la poesia; en canvi, entre els del 900 trobem bons poetes. En aquesta data Espanya es pobla de lírics: els germans Machado, Martínez Sierra, Villaespesa, Juan Ramón Jiménez, Enrique de Mesa, Eduardo Marquina, Pérez de Ayala, Diez Canedo, inauguraren, quasi alhora, llur vida literària amb llibres de versos, per bé que, posteriorment, alguns d'ells per manca de valor -Sierra i Villaespesa- d'altres perquè se sentiren atrets vers d'altres formes literàries -Pérez de Ayala, Canedo- deixaren a les primeres files a Jiménez, als Machado, a Marquina i a Mesa.

Amb tanta trascendència per a les lletres espanyoles com aquest fet, n'existeix un altre que convé, també, anotar: el podríem definir com una descentralització literària d'Espanya. Però aquesta descentralització no és nova: de guisa més o menys vaga ha existit en totes les èpoques. En el selge XIX -era una característica europea de la literatura d'aquesta centúria- aquesta descentralització s'accentua amb major relleu; però en aquest segle tingué caràcter costumista, i després, en canvi, ha pres un altre caràcter que podríem anomenar espiritual, o, si voleu, sentimental, líric. Pels escriptors de la fornada de 1900, l'amor nacional serà un amor al cel i a la terra de llur país. Però aquest amor no és provincià; és com el punt de partença d'una amor universal. Vet ací com, Juan Ramón Jiménez, el

millor poeta d'aquest temps, pogué rotular una revista de poesia, *Boletín del Andaluz Universal*. Si Castella atrau encara l'atenció dels nostres escriptors, trobareu en aquesta atracció moltes raons d'ordre editorial i burocràtic. Espanya comença a ésser una carta geogràfica de províncies i de regions vives.

Un altre senyal d'aquests escriptors nous i de la joventut immediata que els segueix és el substituir a l'anàlisi del dolor el desig de la felicitat. Per primera vegada des de fa segles, un escriptor espanyol, Ortega y Gasset, definirà la felicitat: <<*Estar fora de si.*>> L'Espanya millor, commoguda d'inquietuds, de furors, d'ànsies de viure i de sobreviure's, està, també, *fora de si*. Comença a adonar-se que li cal sortir de les seves fronteres geogràfiques i morals per a viure. En aquest moment -som en 1914- sobrevé la guerra. En aquest moment, també, hom inicia la fama d'altres noms literaris: Ramón Gómez de la Serna camina davant de tots. Neix una generació nova que pronuncià a boca plena la paraula *alegria*. En ple dolor de la guerra, la nova generació literària d'Espanya neix sota un signe, sota un anhel de felicitat.

3

Oc núm. 129. pàg. 7

Tolosa 1 de març 1930

És difícil de precisar la data en la qual sorgí per primera vegada a Espanya, amb una intenció estètica clara i una obra que l'evidenciés, un grup jovenívol compacte al qual se'l pugui considerar com la nostra generació nova. Abans que aquest grup es concreti apareixen diversos senyals que anuncien, dispersos, la seva existència. Impossible, però, en aquestes notes panoràmiques tan breus, assenyalar-los tots; només podrem apuntar-ne alguns, els més certs, els que amb major claredat s'ofereixen al record.

En una època inquieta i vacil.lant, de transició, sorgeix a Madrid (1910) el primer crit de revolta jovenívola. El dóna Ramón Gómez de la Serna, noi encara, en una conferència pronunciada a l'Ateneu de Madrid i titolada, bèl.licament, amb aquest epígraf: <<*Entrando en fuego*>>. Poc temps després, el mateix Gomez de la Serna publica una revista batalladora en la que traudueix i prefacia encomiàsticament, assenyalant-lo com exemple, el manifest de Marinetti. En la mateixa època, Moreno Villa, el fi poeta andaluç, edita els seus primers llibres. Ortega i Gasset en prologa un i escriu en les pàgines liminars un elogi de la metàfora que té l'ardor i l'alegria d'un manifest literari. Quan Mauricio Bacarisse aplega en un volum de poesies jovenívoles, <<*El Esfuerzo*>>, els seus primers poemes, la crítica conservadora l'acusa d'haver menat a la lírica temes sense valor poètica: però, una falanx de joves reunits en torn Ramón Gómez de la Serna en les tertútiles del café Pombo, lloa el poeta. Entre aquesta jovenesa crítica hi ha un Rafael Cansinos Assens, que per aquells temps assoleix un moment de gran prestigi. Escriu en el quotidià madrileny, avui desaparegut, que llavors posseïa un més gran tiratge <<*La Correspondencia de España*>>, en una prosa abaritonada, pastosa, lenta; però posa en la crítica fervor i convenciment polèmics i apostòlics que atrauen i inciten discussions i prosselitismes. En esclatar la guerra, la joventut intel.lectual de Madrid té ben obertes les finestres a l'aire d'inquietuds europees que travessa el Guadarrama amb un alé ràpid, sense perdre la frescor confusa que li féu pujar els Pireneus.

Cada dissabte, a la nit, aquesta joventut s'aplega al Pombo i crida, disputa, nega i afirma. Es publiquen divrersos manifestos i proclames. Hom parla de Reverdy, d'Apollinaire, de Picasso, de Marinetti.

Arriba a Madrid el poeta xilé Vicente Hidobro. Porta a la maleta les <<plaquettes>> dels seus darrers poemes i una mena de bandera revolucionària que desplega amb la mateixa actitud que desplegaria, en l'assafa-

ta del seu bagul, una camisa de seda: la paraula creacionisme. En torn al mot neix, l'any 1916, el primer rebombori revolucionari dels poetes joves. Cansinos Assens, expert, oposa al nom d'Huidobro els de Reverdy, Apollinaire, Cocteau, Canedo, encara més prudent, més perspicaç, recorda Rimbaud i té per a la poesia nova el gest comprensiu i alerta.

En 1917, totes aquestes primeres inquietuds es concreten en la fundació de la revista <<*Grecia*>> que hom publica a Sevilla i recull les signatures noves, més ben dit, inèdites, d'un aplec de poetes destructor dels motlles de tota perspectiva, per a caçar, amb les sagetes lliures dels seus versos, aquest ocell nou, difícil de ferir, que omple amb el vol de les seves ales, el cel líric de blau imprevist. Ocell el qual, ferit, volarà encara més alt. No renaixerà de les seves cendres, com el fènix; cal que naixi, a cada instant, d'un no res absolut, de la pura creació poètica. La caça de la metàfora lliure, vet ací la gran tasca dels poetes novells.

Gerardo de Diego, un d'aquests poetes, dirà:

<<*El zorcico*

es un pañuelo de cinco picos.>>

Pedro Garfias, definirà la mar:

<<*El mar,*

la estrella de mil puntas.>>

La patrulla aguerrida d'aquests poetes deixa Sevilla i <<*Grecia*>> i forma, a Madrid un front únic; llur campament és una altra revista: <<*Ultra*>>. El moviment ja té nom; els poetes joves espanyols seran ultraïstes; llur estètica serà batejada *ultraïsme*. És un moviment de poetes rebels; en prou feines si hi ha, en tota la revista, un prosista. I aquest prosista segueix essent Ramón, que aplega al seu combat aïllat el batallar de tots aquests jovenots d'encara no, o poc més de, vint anys. També hi ha, vehement i constant, un definidor del grup: Guillermo de Torre. (Us serà útil consultar -amb reserves- el seu llibre <<*Literaturas de vanguardia*>>).

La revista <<*Ultra*>> mor l'any 1919. En la seva agonia han aparegut altres butlletins de poesia nova: <<*Tableros*>>, <<*Horizontes*>>. Aquesta darrera publicació ja no té el to de lluita vehement, de díscol i enjogassat entusiasme que feia d' <<*Ultra*>> una fulla de combat. Preté, per contra, aprofitar aquella ofensiva, deturant-la a la conquesta d'una avantguarda ferma. De certa guisa és el mateix programa d'una altra revista <<*Indice*>>, que amb la cura i elegància de la seva vida de poeta pulcre publica Juan Ramón Jiménez amb el lema: <<*definició i concòrdia*>>. El lector que fullegi les col.leccions breus de <<*Horizontes*>> i d' <<*Indice*>>, observarà que entre els anys 1919 i 1921 s'ha format a Espanya, al marge del moviment revolucionari d'<<*Ultra*>>, un grup extens d'escriptors joves conscients de llur obra i de llurs propòsits. No trobareu en aquest grup gaires noms dels que podríeu llegir en els sumaris de <<*Gracia*>> i <<*Ultra*>>; topareu, en canvi, amb altres de nous. Recordeu-los, perquè ells seran, realment, els exponents de la literatura nova a Espanya. Aquests noms que convé recordar, són els de Gerardo de Diego, Pedro Salinas, Dámaso Alonso, Jorge Guillen, Antonio Espina, Melchor Fernández Almagro, Antonio Marichalar, Claudio de la Torre, rafael Alberti, José Bergamín, Federico Garcia Lorca... Nombre d'ells figuren en un número especial de la revista <<*Intentions*>> dedicat a Espanya, gràcies a l'atenció de Valery Larbaud per les lletres espanyoles.

Mirem ara quines són les característiques d'aquesta nova generació d'escriptors espanyols que compten en els nostres dies de vint-i-vuit a trenta-cinc anys. Caldrà destacar, entre totes, la seva preparació tècnica. Aquests jovenots són, quasitots, homes de cultura universitària especialitzada. Han cursat i professat matèries literàries. Han dictat en Universitats d'Espanya o de l'estranger lliçons d'història de l'idioma i de les lletres espanyoles: Gerardo Diego, Salinas, Guillen, són catedràtics. Claudio de la Torre i Dámaso Alonso han explicat a Berlín, Oxford, Cambridge.

Alonso, Guillen, Salinas, Gerardo Diego, compten en llur bibliografia estudis d'investigació erudita importants. Aquesta preparació sòlida, aquesta especialització de cultura han fet que l'obra dels escriptors nous no fos copiosa. Prefereixen a l'abundància la pulcritud. En ells l'enrojolament no ha estat por sinó virtut. Pudícia honesta de competència, de respecte a si mateixos i a la poesia. També explica aquesta preparació cultural el criticisme d'aquest grup literari. I la seva orientació: a les mirades esteses amplament cap Europa, aplegaren el curós examen -valoració nova, estudiosa- de la literatura clàssica del país. Cocteau, Rilke, Paul Valéry, Ungaretti, però també Góngora, Fray Luis, Gil Vicente; Picasso, però també els primitius espanyols. Proust i Joyce, però també Gracián; Kaiser, O'Nel, Crommenlyk, però també Vélez de Guevara, Tirso, Lope. I algunes influències contemporànies de la gran generació immediata. Difusa en tots, la de Juan Ramón Jiménez, de la seva poesia i de la seva ètica-estètica. La generació espanyola nova ha polit i urbanitzat els costums literaris d'Espanya. Després, i caracteritzant a alguns escriptors d'aquesta promoció, altres influències; la d'Antonio Machado (Alonso, Diego, Lorca) d'Unamuno (Bergamín). Ortega i Gasset ha influït principalment els prosistes i, en general, la preocupació cultural de tots.

Immediata a aquesta generació sorgeix el que podríem anomenar grup de <<*La Gaceta Literaria*>>. El seu capità, Giménez Caballero, arribat a les lletres quan els escriptors esmentats ja havien pres posició, pot, pel seu universitarisme, ésser aplegat a ells. Però, les seves hosts marquen certa reacció contra aquella pudícia i aquell criticisme que he al.ludit, per bé que els escriptors que composen la redacció jovenívola de <<*La Gaceta*>> encara no s'han definit prou perquè es pugui parlar d'ells per a precisar llurs característiques de grup.

Amb <<*La gaceta literaria*>> , la <<*Revista de Occidente*>> ha estat -i seguiex essent- l'òrgan consuetudinari d'aquests valors joves, dels

quals acabem de fer una referència ràpida i global. En les pàgines que dirigeix Ortega i Gasset es donaren a conèixer noms novells que cal aplegar als ja citats i que fins que no es publicà la revista no foren sabuts d'un públic nombrós, tals, per exemple, Benjamín Jarnés, i, menys madurs, Rosa Chacel, Francisco Ayala...

Amb aquestes notes podem considerar enllestit el prefaci a les informacions de la literatura nova espanyola que anirem deonant als lectors d'<<*OC*>>.

Mancaria, només, destacar l'andalucisme de la poesia nova d'Espanya, i les seves revistes, sobretot, <<*Litoral*>> i <<*Mediodia*>>, on s'han començat a fer conèixer Altolaguirre, Prados, Villalón, Cernuda, Laffon, Collantes de Teran, etc. D'aquest andalucisme, però, quasi general, preferim parlar-ne en comentar els llibres d'Alberti i de Lorca, la qual cosa farem en l'article pròxim."

EL CONFLICTE LINGÜÍSTIC VALENCIÀ.

El Conflicte Lingüístic Valencià continua en el mateix lloc. Diversos intents de solucionar-lo no han entés qué calia fer. Actualment la societat valenciana està com estava fa... ja massa anys. Manifestacions, Manifestos, crispació, desqualificacions polítiques a causa del Conflicte Lingüístic. I continua. Vegem els darrers documents

El dia 2 de febrer, commemoració del naixement del rei Jaume I a la ciutat de Montpelhièr, la Real Acadèmia de Cultura Valenciana emetia el comunicat següent que aconseguia la quadratura del cercle.

REAL ACADÈMIA DE CULTURA VALENCIANA

A les autoritats acadèmiques i polítiques valencianes

La Secció de Llengua i Lliteratura de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana vol mostrar la seua satisfacció per les últimes aportacions científiques que ha fet la Facultat de Filologia de l'Universitat de Valéncia a la romanística internacional i, especialment, a la societat valenciana.

El 20-12-04 es llegí la tesis doctoral *El Pensament Panoccitanista* del Doctor en filologia Lluís Fornés, la qual aporta idees filològiques noves per a, -en noves aportacions científiques-, resoldre un problema que té preocupada a bona part de la societat valenciana des de fa molts anys: El Conflicte Llingüístic.

En esta tesis la Facultat de Filologia ha començat a donar alternatives científiques que ajuden al consens llingüístic, a donar passos avant per a superar definitivament tants anys de problemes llingüístics irresolts que

hem patit i patim. Pero, hem d'entendre que irresolts no volia dir irresolubles, encara que aixina ha paregut ser tots estos anys; en les noves aportacions científiques, sabem que:

1.- Les idees imperialistes catalanes de principis del sigle XX intentaren construir una gran Catalanya nomenada també Països d'Oc i, que en fracassar l'intent, diversos intelectuals catalans en Pompeu Fabra i Joan Coromines al front, començaren un nou proyecte de països catalans per al qual inventaren l'estratagema següent:

1.1.- Tallar el diasistema, fins aquell moment compartit des de l'época dels trobadors, reduint-lo a la part espanyola, de Pirineus avall. Postura secessionista interessada i inadmissible.

1.2.- Nomenar a la part espanyola -que en el seu conjunt global es coneixia com llengua d'Oc o Llemosina- *catalana*. Per a lo qual no dubtaren en convertir els dos dialectes de la Llengua d'Oc de que parla Lluís Alibèrt, llenguadocià i català, en "dos llengües", usant, per a les seues finalitats, arts enganyoses embolicades de grandiloqüència i "ciència", quan sabien perfectament que el diasistema, considerat estrictament des del punt de vista llingüístic, intrallingüístic, era, i és, el mateix.

1.2.3.- Arraconar el nom lliterari, històric i nacional ("de la nació d'on yo so natural") de J. Martorell) de *Llengua Valenciana,* que és el que, llògicament, li corresponia al valencià i que també fon utilisat per a denominar al conjunt considerat només de Pirineus avall, donat que eixa era la denominació lliterària històricament reconeguda, inclús pels propis catalans fins la Renaixença. O, dit més exactament, ans del proyecte moderniste català.

2.- Aquell fon un proyecte polític elaborat per polítics i filòlecs.

3.- Una volta més, la política disfrassada de filologia s'encarregà d'enterbolir la visió objectiva de la nostra realitat.

En les noves aportacions científiques que nos fa la Facultat de Filologia, ara sabem que:

La visió secessionista, i políticament interessada, de Barcelona ha impedit entendre la realitat sociollingüística valenciana mediatisada pels poders acadèmics i polítics catalans.

El nostre diasistema o sistema llingüístic, considerat globalment, es nomena *occitanorromànic* (com el del gallec i el portugués es nomena *galaicoportugués*), i el nostre model llingüístic i lliterari es nomena *llengua valenciana* o *valencià*, com els catalans nomenen al d'ells *català*. No neguem, per tant, l'unitat del diasistema llingüístic, (com d'una manera aberrant i acientífica es feu des de Barcelona a mitan del sigle passat, i s'ha mantingut fins ara), i reivindiquem unes relacions policèntriques i més estretes en tot el conjunt llingüístic.

Per tant, entenem que, històricament i lliteràriament, la *Llengua Valenciana* pertany al diasistema occitanorromànic. Sistema llingüístic que compartim en mallorquins, catalans, gascons, llenguadocians, provençals i llemosins, postura que des de fa temps diversos components de la nostra Real Acadèmia venen defenent en fòrums internacionals i en diverses publicacions, per lo qual nos alegrem que, ara, la Facultat de Filologia de Valéncia haja decidit fer les noves aportacions científiques que poden començar a posar el punt final al Conflicte Llingüístic Valencià i a la nefasta Batalla de Valéncia.

Aixina ho considerem, i esperem que aixina ho entenga també tot el conjunt de les universitats valencianes i dels nostres polítics.

Finalment, volem fer un agraïment molt especial al tribunal que llegí i calificà la tesis, especialment al seu president, el Doctor George Kremnitz, professor de l'Universitat de Viena i president de l'Associació

Internacional d'Estudis Occitans. Considerem que és molt important que els romanistes -i en este cas un sociollingüiste dels més prestigiosos en el seu camp- visite la ciutat de Valéncia a fi de vore la realitat valenciana directament.

Valéncia a 2 de febrer de 2005

El dia 9 de febrer, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua feia públic el seu:

DICTAMEN DE L'ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA SOBRE ELS PRINCIPIS I CRITERIS PER A LA DEFENSA DE LA DENOMINACIÓ I L'ENTITAT DEL VALENCIÀ

PREÀMBUL

L'estima dels valencians per la llengua pròpia, considerada com la principal senya d'identitat del poble valencià, ha quedat palesa al llarg de la història. Esta estima s'ha manifestat, especialment, en tots els qui, al llarg dels segles, l'han usada com a vehicle habitual de comuniació.

Units per l'estima a la <<llengua pròpia>> (<<la més alta manifestació de la personalitat d'un poble>>), els signants de les Normes de Castelló, l'any 1932, van saber sumar les voluntats i les <<diverses tendències culturals i polítiques>> del moment en un acord històric, amb la convicció que el futur de la llengua, que volien pròsper, depenia molt especialment de l'assoliment d'unes bases <<per a la unificació de l'ortografia valenciana>>. Ho feren superant tota classe de plantejaments individuals, amb la convicció que el sistema acordat seria, en el futur, <<rectificat i millorat>>, <<a base d'amples acords>> superadors de punts de vista diferents. Era un acord <<sense vençuts>>, considerat com el punt de partida necessari per a satisfer les inquietuds d'un poble, deien, que <<comença a sentir la dignitat de la llengua pròpia>>.

Des d'aleshores, s'han multiplicat els estudis sobre el valencià i els treballs de depuració i de modernització de la llengua, alhora que s'han introduït notables avanços en la seua recuperació i normalització social.

No obstan això, la qüestió de l'entitat de l'idioma i de les implicacions onomàstiques que se'n deriven dista encara d'estar superada des d'una perpectiva sociolingüística, a pesar que, des del punt de vista de la ciència filològica, per una banda, i de la legalitat estatutària valenciana, per l'altra, el tema es puga considerar resolt. Per tant, cal encara un esforç sensat, solidari i convergetn per a evitar polèmiques que sols perjudiquen l'ús i la promoció del valencià, i, de retruc, els interessos valencians fora de la nostra Comunitat.

Com és sabut, un sector de la societat valeniana considera que l'idioma propi dels valencians coincidix amb la llengua que es parla en altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó, mentres que un altre sector considera que és una llengua diferent. Esta polèmica s'ha vinculat, sovint, al tema de la identitat nacional dels valencians. Per això, en alguns sectors socials, ha tingut ressò la tesi segons la qual identificar l'idioma propi dels valencians amb el d'altres pobles (especialment Catalunya) contribuiria a la pèrdua de les senyes d'identitat del poble valencià i a una hipotètica submissió exterior.

Així mateix, alguns sectors socials han considerat insuficient la incorporació al model de llengua formal de solucions lingüístiques valencianes plenament vives i avalades per la tradició clàssica, per la qual cosa han propugnat una independència total dels valencians quant a la codificació de la seua llengua pròpia com a única via de corregir eixa situació.

L'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana (Llei Orgànica 5/1982, d'1 de juliol) va establir la denominació de *valencià* per a l'idioma propi dels valencians, sense que el legislador determinara l'entitat filològica del que es designava amb eixa denominació ni especificara la institució normativa de la llengua. Un plantejament tal no ha aconseguit tancar la polèmica, ja ue ha permés i permet interpretacions diferents. Per a uns, el

fet que l'Estatut parle de *valencià* equival a dir que esta llengua no és la mateixa que la que es parla en cap altre lloc. Per a altres, en canvi, la solució estatutària respon al reconeixement d'una denominació secular per a referir-se, en l'àmbit de la Comunitat Valenciana, a la llengua que els valencians compartim amb altres pobles de l'antiga Corona d'Aragó. Per a uns altres, encara, és perfectament compatible reconéixer la unitat de la llengua i defendre alhora les característiques genuïnes del valencià, com a via per a superar les discrepàncies de percepció lingüística existents en la societat valenciana.

La promulgació de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (4/1983, de 23 de novembre, de la Generalitat Valenciana) esdevingué un fet històric de primer orde en el procés de recuperació del valencià. Per primera vegada es fixaven les bases legals necessàries per a superar la relació de desigualtat existent entre les dos llengües oficials de la Comunitat Valenciana, mitjançant l'articulació de les mesures legals pertinents per a per a impulsar la incorporació del valencià al sistema educatiu i fomentarne l'ús. Així mateix, el preàmbul de la Llei establia que la <<llengua valenciana és part substancial del patrimoni cultural de tota la nostra societat>> i que <<la recuperació i l'extensió del seu ús com un dels factors de retrobament de la nostra identitat com a poble, ens pertoca també a tots els valencians>>. Però, a pesar d'eixos encerts inqüestionables, la Llei no va definir tampoc l'entitat de la llengua ni va establir l'òrgan normatiu corresponent.

La Llei de Creació de l'AVL (7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana) ha suposat una fita important en el procés d'harmonització de les diferents posicions, partint de la base que totes contenen elements positius per a la nostra llengua. En relació amb la qüestió onomàstica, reconeix que la denominació de *valencià* és la més adequada per a referir-se a l'idioma propi dels valencians i, al mateix temps, procla-

ma que este idioma <<forma part del sistema lingüístic que els corresponents estatus d'autonomia dels territoris hispànics de l'antiga Corona d'Aragó reconeixen com a llengua pròpia>> (Preàmbul). Per una altra part, en relació amb el model lingüístic, l'esmentada Llei garantix que els valencians, mitjançant l'AVL, siguen responsables de la normativització del seu idioma en la Comunitat Valenciana. No obstant això, en la pràctica, el problema de fons no s'ha resolt, tal com evidencia la recurrència amb què el tema de l'entitat i del nom del valencià ha sigut motiu de controvèrsia en els últims anys.

En conseqüència, l'AVL, conscient de la necessitat de resoldre estes i altres ambigüitats, que només provoquen polèmiques contraproduents per a l'ús normal i per al prestigi de la nostra llengua, aprova, amb caràcter prescriptiu, el següent

DICTAMEN

1. D'acord amb les aportacions més solvents de la romanística acumulades des del segle XIX fins a l'actualitat (estudis de gramàtica històrica, de dialectologia, de sintaxi, de lexicografia...), la llengua pròpia i històrica dels valencians, des del punt de vista de la filologia, és també la que compartixen les comunitats autònomes de Catalunya i de les Illes Balears i el Principat d'Andorra. Així mateix és la llengua històrica i pròpia d'altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó (la franja oriental aragonesa, la ciutat sarda de l'Alguer i el departament francés dels Pirineus Orientals). Els diferents parlars de tots estos territoris constituïx una llengua, és a dir, un mateix <<sistema lingüístic>>, segons la terminologia del primer estructuralisme (annex 1) represa en el Dictamen del Consell Valencià de Cultura, que figura com a preàmbul de la Llei de Creació de l'AVL. Dins d'eixe con-

junt de parlars, el valencià té la mateixa jerarquia i dignitat que qualsevol altra modalitat territorial del sistema lingüístic, i presenta unes característiques pròpies que l'AVL preservarà i potenciarà d'acord amb la tradició lexicogràfica i literària pròpia, la realitat lingüística valenciana i la normativització consolidada a partir de les Normes de Castelló.

2. El fet que una llengua es parle en diferents demarcacions polítiques o administratives no és una característica exclusiva del valencià, sinó la situació més habitual en les llengües del món. Així, el portugués es parla a Portugal i al Brasil; l'anglés és la llengua d'Anglaterra, d'Irlanda, dels Estats Units d'Amèrica i d'Austràlia; el castellà o espanyol es parla no sols a Espanya sinó també en la major part dels països hispanoamericans (Argentina, Mèxic...), etc. Les característiques lèxiques i gramaticals peculiars del valencià, que el diferencien d'altres parlars del nostre sistema lingüístic, conviuen amb altres característiques compartides majoritàriament per tots estos parlars. Per altra part, l'existència d'eixos trets específics, sentits com a propis i dignes de ser preservats, és un fet comú a altres llengües.
3. La llengua és un vehicle de comunicació i de cultura. Compartir una llengua, per tant, equival també a compartir el llegat cultural que s'ha trasmés en eixa llengua. Però això no implica que els valencians no tinguem unes senyes d'identitat i unes característiques culturals pròpies, i que les percebem com a clarament diferenciades de les dels altres pobles que usen la nostra llengua. El mateix, d'altra banda, ocorre entre francesos i quebequesos, que compartixen el francés; entre portuguesos i brasilers, que compartixen el portugués, o entre anglesos, irlandesos, nord-americans o australians, que compartixen l'anglés, etc. I això sense perjuí que cadascun d'estos pobles tinga la seua entitat política, social i cultural pròpia.

4. En l'àmbit territorial de l'actual Comunitat Valenciana, la llengua pròpia dels valencians ha rebut majoritàriament el nom de *valencià* o *llengua valenciana* (annex 2), que començà a generalitzar-se, sobretot, a partir de la segona mitat del xv a causa de l'esplendor politicoeconòmica, cultural i literària que assolí el Regne de València en aquell moment. A pesar d'existir una tradició particularista valenciana respecte de l'idioma propi (annex 3), la consciència de posseir una llengua compartida amb altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó s'ha mantingut constant fins a època contemporània (annex 4). Per això, la denominació història de *valencià* ha coexistit amb la de *català*, documentada en determinades fonts valencianes (annex 5), i generalitzada en l'àmbit de la romanística i de la universitat valenciana de les últimes dècades. Així mateix, no són escassos els testimonis en què s'ha evitat usar el nom d'una de les parts per a designar tot el conjunt del sistema lingüístic mitjançant fórmules compostes o sincrètiques tals com *llengua valenciana i catalana* (annex 6), o bé en què s'han proposat denominacions integradores i superadores de la diversitat onomàstica (annex7).
5. La denominació de *valencià* és, a més, l'establida en l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana. Per tant, d'acord amb la tradició i amb la legalitat estatutària, l'AVL considera que el terme més adequat per a designar la llengua pròpia en la Comunitat Valenciana és el de *valencià*, denominació que s'ha preservat legalment, ja que és una de les principals senyes d'identitat del nostre poble. Este nom pot designar tant la globalitat de la llengua que compartim amb els territoris de l'antiga Corona d'Aragó ja esmentats, com també, amb un abast semàntic més restringit, la modalitat idiomàtica que ens caracteritza dins d'eixa mateix llengua. Així mateix, és plenament vàlida la denominació de *llengua valenciana*, sense que este ús implique que es tracte d'un idioma diferent del compartit amb els altres territoris ja indicats.

6. És un fet que a Espanya hi ha dos denomiancions igualment legals per a designar esta llengua: la de *valencià*, establida en l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, i la de *català*, reconeguda en els estatus d'autonomia de Catalunya i les Illes Balears, i avalada per l'ordenament jurídic espanyol (annex 8) i la jurisprudència (annex 9). L'existència d'eixes dos denominacions pot crear equívocs sobre la cohesió de l'idioma en alguns contexts, especialment fora de l'àmbit lingüístic compartit. Per esta raó l'AVL considera necessari que els governs autonòmics implicats, en col.laboració amb el Govern espanyol, adopten les mesures pertinents (habilitació de fòrmules sincrètiques o similars, per exemple) a fi que, especialment fora d'eixe àmbit lingüístic, s'harmonitze la dualitat onomàstica del nostre idioma amb la projecció d'este com a una entitat cohesionada i no fragmentada. Estes fórmules s'haurien d'anar introduint també en àmbits acadèmics o d'altra naturalesa. D'esta manera es podria garantir coherentment la legítima presència del gentilici *valencià* fora de la nostra Comunitat i, alhora, conciliar la realitat filològia amb la realitat legal i sociològica valenciana.
7. En relació amb el model de codificació de la llengua, cal tindre present que no tots els idiomes de cultura han seguit unes directrius úniques i exclusives. Hi ha models de codificació que tenen un caràcter molt centralista i que es basen en una única varietat literària (com és el cas de l'italià, format a partir fonamentalment del florentí literari); n'hi ha altres que es basen en una varietat creada a partir de l'adopció d'elements de diferents parlars (com és el cas de l'èuscar batua), i n'hi ha d'altres, encara, que respecten les diferents modalitats dins de la unitat (com és el cas del portugués de Portugal i del Brasil). Esta última possibilitat, atesa la rica tradició lingüística i literària del valencià dins de la llengua compartida, és la que l'AVL, considera com la més adequada per al nostre

idioma, ja que permet respectar la diversitat dins de la unitat. El que es proposa, per al conjunt de la llengua és, per tant, una codificació policèntrica alhora que convergent.

8. Partint d'estos criteris, en l'àmbit territorial valencià, la codificació s'ha fet i es fa d'acord amb un model que incorpora les característiques pròpies dels parlars valencians, tal com es reflectix en els acords normatius adoptats fins ara per l'AVL. Això possibilita disposar de versions valencianes pròpies (mitjans de comunicació, productes audiovisuals, aplicacions informàtiques, mercat editorial, texts litúrgics i religiosos...), la qual cosa no s'ha d'interpretar com a signe de fragmentació lingüística, sinó com una via de promoure l'ús de l'idioma mitjançant l'acostament del model de llengua valencià als seus usuaris. En esta direcció, l'AVL, acollint-se als punts 87 i 88 de la instrucció pontifícia *Liturgiam authenticam*, ha optat per fer una nova versió dels textos litúrgics catòlics, a partir dels texts canònics llatins, fidel no sols a les peculiaritats lingüístiques pròpies sinó a una rica tradició històrica de versions litúrgiques valencianes.

9. Sense prejuí del que assenyala el punt anterior, en els usos oficials i institucionals de l'idioma que, amb un abast general, es facen fora del conjunt de tot el seu àmbit territorial, s'hauria d'utilitzar un model de llengua convergent, basat en formes clàssiques integradores, la determinació i aprovació del qual hauria de correspondre a les diferents institucions amb competències normatives sobre la llengua compartida. Este desitjable convergència ha de ser perfectament compatible amb la possibilitat d'utilitzar els models de llengua propis de cada territori en els usos que afecten les relacions particulars entre les institucions de fora del nostre àmbit lingüístic (resta d'Espanya, Unió Europea...), per una banda, i les institucions i les persones físiques i jurídiques de les comunitats autònomes que compartixen el mateix idioma, per una altra.

En conseqüència, l'AVL, fent ús de les atribucions que li conferix l'article 5 de la Llei 7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana, insta totes les institucions valencianes, les administracions, els poders públics i el sistema educatiu, així com els mitjans de comunicació, les entitats, els organismes i les empreses de titularitat pública o que compten amb finançament públic a ajustar les seues iniciatives en defensa de la denominació i l'entitat del valencià als principis i criteris continguts en el present dictamen. Així mateix, l'AVL fa una crida a tos els parlants del nostre idioma perquè, amb la màxima generositat i flexibilitat, cooperen en la solució del donominat *conflicte lingüístic valencià* amb sentit comú i visió de futur. És una condició necessària, per bé que no suficient, per a fer possible l'ús normal i la dignificació de l'idioma en un context de globalització creixent on la pervivència de llengües minoritzades com la nostra exigix, entre altres coses, una gran solidaritat entre tots els seus usuaris i l'allunyament tant de qualsevol temptació fragmentarista com de qualsevol esperit uniformitzador monocèntric.

Monestir de Sant Miquel dels Reis
Valéncia, 9 de febrer del 2005

RESPOSTA DE LA RACV AL DICTAMEN DE L'AVL SOBRE LA LLENGUA VALENCIANA

La RACV, vist i estudiat el dictamen de l'AVL sobre la llengua valenciana, mostra el seu desacort pels següents motius:

1.- El dictamen fonamenta la seua existència en una premissa falsa, quan afirma que ni l'Estatut d'Autonomia ni la Llei d'Us i Ensenyança del Valencià definiren l'identitat o entitat del valencià. Contràriament a lo que diu el dictamen, el fet que l'Estatut parle de *idioma valencià* i la Llei d'Us de *llengua valenciana* sí equival a dir que el valencià és una llengua i que esta llengua no és la mateixa que la catalana, perque els conceptes de *llengua* o *idioma* definixen l'entitat i l'identitat del valencià i exclouen els conceptes de variant o *dialecte*; aixina ho entenem des de la RACV i aixina ho ha entés tot el poble valencià.

   De la mateixa manera quedà definida l'entitat filològica del castellà en la Constitució Espanyola simplement dient que *"el castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat"*.

2.- El dictamen fomenta la divisió entre els valencians quan descriu una societat valenciana dividida en dos "sectors": el que considera que valencià i català són la mateixa llengua i el que considera que són llengües diferents. Esta divisió és irreal ya que l'existència d'un sector absolutament minoritari -paradoxalment majoritari en l'AVL- que considera que valencià i català són la mateixa llengua, no supon una divisió de la societat valenciana, que des de sempre i majoritàriament ha tingut i té consciència de parlar una llengua pròpia diferent de la catalana.

3.- Es falseja la realitat històrica quan es torna a repetir que les *Bases* -que no normes- de 1932 foren un acort històric que supongué l'unificació

de l'ortografia valenciana, perque en 1932 no hi hagué cap de debat ni estudi, simplement la firma de persones i entitats que, segons les pròpies bases, *"mantenen els seus punts de vista científics"*, tan és aixina que l´únic filòlec que les signà, Lluís Fullana, reedità en 1933 la seua *Ortografia Valenciana* i les principals entitats que les signaren, com Lo Rat Penat i el Centre de Cultura Valenciana, hui RACV, deixaren d'utilisar-les, ya que dites *Bases* són un simple resum, ple d'incorreccions, de l'ortografia que l'Institut d'Estudis Catalans elaborà per al català i que catalanisen i dialectalisen al valencià.

4.- El dictamen torna a falsejar la realitat o a ignorar una part d'ella quan repetix que ha hagut una normalisació consolidada a partir de les normes de Castelló o del 32. Ya hem explicat en moltes ocasions que aquelles *Bases* foren arraconades en poc de temps i el sector partidari de l'anexió al català utilisà directament l'ortografia catalana, bona prova és el dígraf català -tz- de la terminació -itzar-, que no apareix en les *Bases* i que ve utilisant-se en conte de la forma valenciana -isar- que és la que s'utilisa en les *Bases*.

Pero els redactors del dictamen no ignoren que la normalisació durant els últims 25 anys també s'ha fet gràcies a una atra ortografia que mai nomenen, l'Ortografia Valenciana de la RACV. En esta ortografia han escrit multitut d'escritors les seues obres i fon oficialisada i publicada per la Secretaria General Tècnica de la Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana i en ella es publicà, en el Diari Oficial de la Generalitat Valenciana, l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, també es redactaren en ella els primers llibres de text per a l'ensenyança del valencià, fins que el primer Govern socialiste impongué, sense debat ni consens i sense oficialisar-la mai, l'ortografia catalana afirmant que es tractava de les *Bases* de 1932.

5.- El dictamen intenta fer una comparació entre el cas del valencià i català i el portugués de Portugal i de Brasil, l'anglés d'Anglaterra i dels Estats Units d'Amèrica, l'espanyol d'Espanya i d'hispanoamèrica. En esta comparança subjau l'idea de que, a l'igual que en els atres casos, el valencià ha segut dut per colonisadors catalans, teoria històrica i llingüística ya rebatuda i sense fonaments; pero ademés compara casos incomparables, ya que la consciència llingüística dels valencians sempre ha segut la de parlar una llengua pròpia i diferent en un nom propi de "llengua valenciana", no aixina en Brasil, EEUU o hispanoamèrica a on tampoc trobem l'existència de diccionaris i gramàtiques pròpies com succeïx en el cas valencià des del s. XV, començant pel primer diccionari romànic, el *Liber Elegantiarum* del valencià Joan Esteve de 1472 en *"latina et valentina lingua"*, seguint per la clara consciència diferencial emanada de tots els escritors clàssics i postclàssics valencians (no referida en cap de dialecte o madalitat coneguts) respecte de sa pròpia llengua valenciana i confirmada sociollingüísticament per la consciència general d'una llengua pròpia i substantiva, la valenciana, que arreplega en el s. XX el *Atlas Lingüístico de la Península Ibérica.*

6.- A on el dictamen és incorrecte, des d'un punt de vista realment filològic, és precisament en allò que els seus redactors tenen més interés en dictaminar quan afirmen reiteradament que *"la llengua pròpia i històrica dels valencians, des del punt de vista de la filologia és també la que compartixen les comunitats autònomes de Catalunya i de les Illes Balears i el Principat d'Andorra... la franja oriental aragonesa, la ciutat sarda de l'Alguer i el departament francés dels Pirineus Orientals"* i que *"els diferents parlars d'estos territoris constituïxen una llengua, és a dir, un mateix 'sistema lingüístic' "*. Des del punt de vista de la filologia el dictamen és incorrecte ya que, a l'igual que feren els catalans Pompeu Fabra -que no era filòlec- i Joan Coromines, mutila el siste-

ma llingüístic de manera acientífica i interessada, de tal manera que cap de filòlec de prestigi pot acceptar este plantejament que deixa fòra a totes les terres d'Oc, que li donen el nom d'occitanorromànic al nostre sistema. Curiosament el dictamen parla d'un sistema pero no diu quin és per a no fer evident l'error.

El dictamen confon coses que en filologia estan ben definides com és el concepte de *llengua, parlar i sistema o diasistema.* Tots els territoris mencionats més tota Occitània formen part d'un sistema llingüístic, el sistema occitanorromànic i dins d'ell unes variants s'alçaren a la categoria de llengua en un prestigi lliterari, en primer lloc l'occità en la lliteratura trobadoresca, en segon lloc el valencià en el Sigle d´Or del s. XV i en tercer lloc els catalans en la Renaixença, els atres parlars, sense tradició lliterària queden com a variants i algun, com el mallorquí, ha assumit la seua anexió al català, segons l'Estatut d'Autonomia balear.

Ya hem repetit en vàries ocasions que no cal anar molt llunt per a trobar casos pareguts, com ara el gallecportugués que la RAE definix com *"grup de llengües romàniques utilisades en els dominis llingüístics de Galícia i Portugal".* Ningú nega que gallec i portugués formen un sistema llingüístic pero tampoc que siguen considerats dos llengües. El nostre cas no té perqué ser diferent.

7.- El dictamen insinua que la romanística i la filologia afirmen que la llengua dels valencians és la mateixa que la de catalans, balears, andorrans... Ara i ací hem de dir que la romanística internacional no és una institució que s'haja pronunciat en esta qüestió mai, la romanística i la filologia la formen els experts i les seues opinions no són dogmes de fe, tenen el valor que la comunitat científica els dona en cada moment. Estos experts, que mai negarien -com fa l'AVL- l'existència del diasistema occitanorromànic, incloent Occitània, responen que dins del dia-

sistema el valencià serà lo que els valencians vullguen que siga; de fet, els últims estudis no es dediquen a pregonar l'unitat de valencià i català, sino a descriure la situació d'estes dos llengües i els instents d'anexió del català, com ha fet recentment la filòloga alemana Antje Voss en el seu llibre *Das Valencianische zwischen Autonomie und Assimilation (El valencià entre l'autonomia i l'assimilació)*, editat per *European University Studies* en Frankfurt en 2002.

8.- Finalment el dictamen propon *"utilisar un model de llengua convergent"*, en un clar intent d'aplegar a l'unificació o anexió en el català, prova evident de que l'unitat entre valencià i català que tant es pregona és més un desideràtum que una realitat llingüística.

Vàries qüestions podem objectar ad este punt: en primer lloc que la convergència no és un criteri llingüístic, és un criteri que respon a una voluntat política o sociollingüística; aplegat este punt podem recordar des de la sociollingüística Joshua Fishman afirma que: *"quan les llengües pareixen completament semblants entre elles fonètica, lèxica i gramaticalment, pot resultar de gran interés establir la seua autonomia mútua, o a lo manco de la més dèbil respecte a la més forta"* (*Sociología del lenguaje*. Ed, Cátedra. Madrid 1979. pàg. 51), el dictamen propon tot lo contrari i de tots és ben sabut que es ve fent en els últims anys un acostament forçat del valencià al català.

Per una atra banda, el criteri de "convergència" va directament contra la lletra i l'esperit de la Llei de Creació de l'AVL quan dispon que l'Acadèmia: *"es basarà en la tradició lexicogràfica i literària i la realitat lingüística genuïna valenciana"*. El concepte "genuí" significa *propi* o *característic* i és totalment incompatible en el concepte "convergent". Fer una normativa baix un criteri de "convergència" o "divergència" és fer-la des d'un punt de vista extra-llingüístic, no científic i inacceptable, més encara si esta normativa està guiada per uns

interessos particulars i polítics que no responen a la tradició històrica ni a la voluntat majoritària dels valencians, arreplegada en l'Estatut d'Autonomia, que com hem dit en un principi definix l'identitat i entitat del valencià com a idioma i no com a variant o dialecte.

9.- Considerem que si la creació de l'AVL fon un intent per a aplegar a un consens que acabara en el conflicte llingüístic valencià, degut a la seua composició, en una presència absolutament majoritària de partidaris de l'anexionisme llingüístic i contraris a l'existència d'una llengua valenciana en ortografia i gramàtica pròpies, ha servit per a fomentar la discòrdia i la confusió entre els valencians, reviscolant la guerra llingüística, hui més present que mai en la vida pública.

Per tant es demana en respectuosa energia la derogació de la Llei de Creació de l'AVL i la seua dissolució.

Palau de la RACV
Valéncia 15 de febrer de 2005

RESSENYES.

EL PENSAMENT PANOCCITANISTA 1904-2004.

És el títol de la tesi doctoral del director de *Paraula d'Oc* que va ser llegida el 20-12-2004 a la Facultat de Filologia de la Universitat de València, la direcció de la qual la va fer el doctor Emili Casanova.

El jurat va estar format per: President, el doctor Georg Kremnitz de la Universitat de Viena i president també de l'Associació Internacional d'Estudis Occitans; secretari, el doctor Abelard Saragossà de la Universitat de València; i també el doctor Francesc Martines de la Universitat de València; el doctor Jordi Colomina de la Universitat d'Alacant; i el doctor Joan Ferrer de la Universitat de Girona.

La qualificació obtinguda: Excel.lent *cum laude*. Es pot consultat a la web: www.oc.valencia.org

Es tracta del buidat i estudi de sis revistes: Occitania,(1904) Oc,(1924-1934) l'Amic de les Arts, (1927) Revista Occitana,(1930) Taula de Lletres Valencianes (1927-30) y Paraula d'Oc.(1996-2004).

L'objectiu ha sigut localitzar i analitzar les expressions de caràcter panoccitanista que han deixat escrites diversos intelolectuals en les pàgines de les revistes estudiades.

El treball arriba a la conclusió que, en els anys 30 del segle passat, hi hagué un intent de donar forma a un espai polític denominat Països d'Oc. Aquella construcció política es basava en les teories filològiques que consideraven que la llengua que havien usat els trobadors, situada geogràficament entre Llemotges i Alacant, formava part d'un mateix sistema lin-

güístic: la llengua d'Oc, que incloïa els valencians, els balears i els catalans. Diversos intelolectuals catalans firmaren el *Manifest* antioccitanista, publicat en 1934, en el qual demanaven que s'acabaren les relacions dels dos costats dels Pirineus, i proposaven un nou espai, que anomenaren Països Catalans. El projecte, qualificat de secessionista en el treball, va dividir en dos l'antiga llengua d'Oc. Des dels Pirineus cap al sud, la varen anomenar catalana, i incloïen en el projecte els balears i els valencians. Eixa iniciativa va aguditzar les contradiccions i cololaborà a activar l'anomenada Batalla de València. Per una altra banda, la separació de la llengua en dos mitats portà al fet que la denominada llengua catalana encara hui no ha trobat la seua ubicació entre les llengües romàniques. El treball demana que s'incloguen una altra vegada totes les modalitats lingüístiques de l'antiga llengua dels trobadors en un mateix sistema, anomenat per Loïs Alibèrt la família occitano-romana, el qual es troba entre el galo-romà i l'ibero-romà. Les principals modalitats lingüístiques que pertanyen al diasistema occitano-romà són: la valenciana, la catalana, la gascona, la llenguadociana, la provençal i la llimosina.

El doctor Kremnitz remarcà l'aportació de situar el *Manifest* antioccitanista com un trencament amb els occitans i també amb els valencians. Així mateix, manifestà el seu acord a intentar reprendre els contactes entre tots i a enfortir les relacions entre les diferents modalitats lingüístiques del diasistema.

NECROLÒGICA

La vinguda a Valéncia del professor Georg Kremnitz va animar el professor Emili Casanova a intentar demanar que la Universitat de Valéncia fóra la seu del IXé Congrés Internacional d'Estudis Occitans, a celebrar-se l'any 2008. El professor Kremnitz ja havia acceptat considerar la proposta, així com diversos investigadors de l'AIEO. Finalment, no ha tingut prou vots per poder afiançar la seua petició; ni el Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Valéncia, ni el sector dominant de l' Acadèmia Valenciana de la Llengua han volgut recolzar la iniciativa. El catalanisme, una volta més, contra la divulgació d'idees occitàniques. Tenen por.

Les idees noves desagraden a aquells i aquelles que, teòricament, més haurien d'estar a favor dels avanços científics. Pero, no és la primera volta en la història que la Universitat s'oposa al progrés del pensament. A l'actualment tan llorejat botànic Cabanilles no li permeteren l'entrada en la Universitat a causa de les seues idees evolucionistes darwinianes. I no és un consol el record del fet ignominiós. En *Paraula d'Oc*, hui estem de dol.

TÈRRAS D'OC

Centre Internacional de Recerca i Documentació Científica d'Oc
València
info@oc-valencia.org